

Baggrundsanalyse

Naturen som drivkraft i Eriksborg

Det blå Silkeborg

Silkeborg er opstået i en smeltevandsfloddal dannet i sidste istid. Byen ligger i et kryds, hvor flere smeltevandskorridorer er mødtes, inden de fortsatte vestpå ud mod iskanten langs den jyske højderyg. De stejle skrænter, der grænser op mod det bagvedliggende dødisrelief og morænelandskab, er allestedsnærværende, hvor end man befinder sig i og omkring Silkeborg.

Disse karakteristiske landskabstræk er præmissen for nutidens landskab og har samtidigt været dannende for byens form. Det er heromkring, byen er opstået, og det er her, byen har sin rekreative og maleriske hovednerve. I Silkeborg Kommune er der mere end 50 store søer og i omegnen af 1.000 småsøer, moser og vandhuller. Det gør Silkeborg til den mest sørige kommune i landet. Det 10.000 år gamle smeltevandslandskab giver Silkeborg Søhøjlandet, Gudenådalen og morænebakkelandskabet.

Søer i smeltevandsdalen

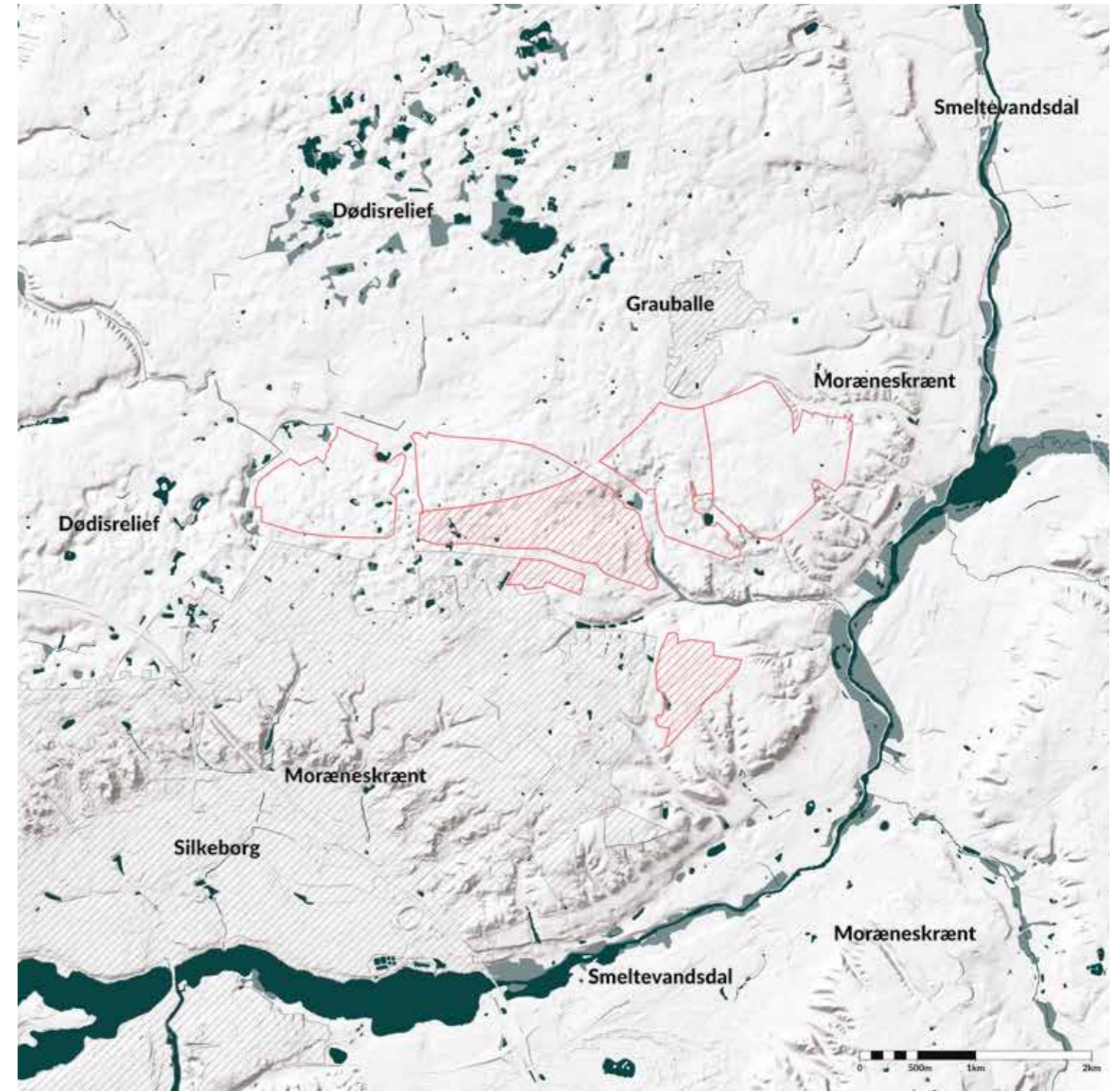
Terrænet giver variation og vista

Smeltevandsfloddalen ved Gudenåen

Dødisrelief

Terrænformationer og vand

Det grønne Silkeborg

Silkeborg er den mest skovrige kommune i landet. Vest for Eriksborg udgør skoven et markant landskabeligt træk. Skovskrænterne og engene i smeltevandsdalen har stor rekreativ værdi for byens borgere med Trækstien, kanosejlads og meget mere.

Det er topografien og vandet, der er landskabets forudsætning, og de grønne skove og enge tegner så at sige

ovenpå det landskabsbillede, der har været her i mere end 10.000 år.

Det er det blå-grønne landskab, der er byens ophav, det er Silkeborgs identitet i vores samtid, og det er den åbenlyse kvalitet, byen skal bygge videre på. Mere end 1/4 af Silkeborg er dækket af skov, og byens grønne identitet er rig og varieret.

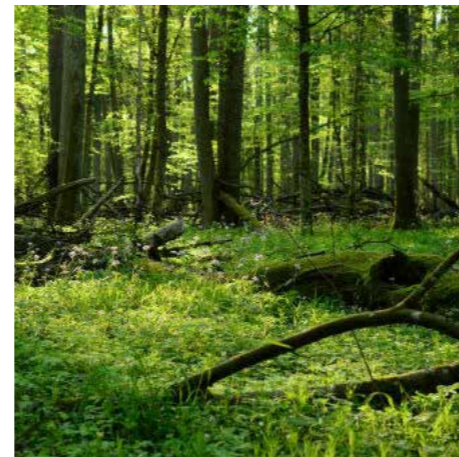
Tæt nåleskov

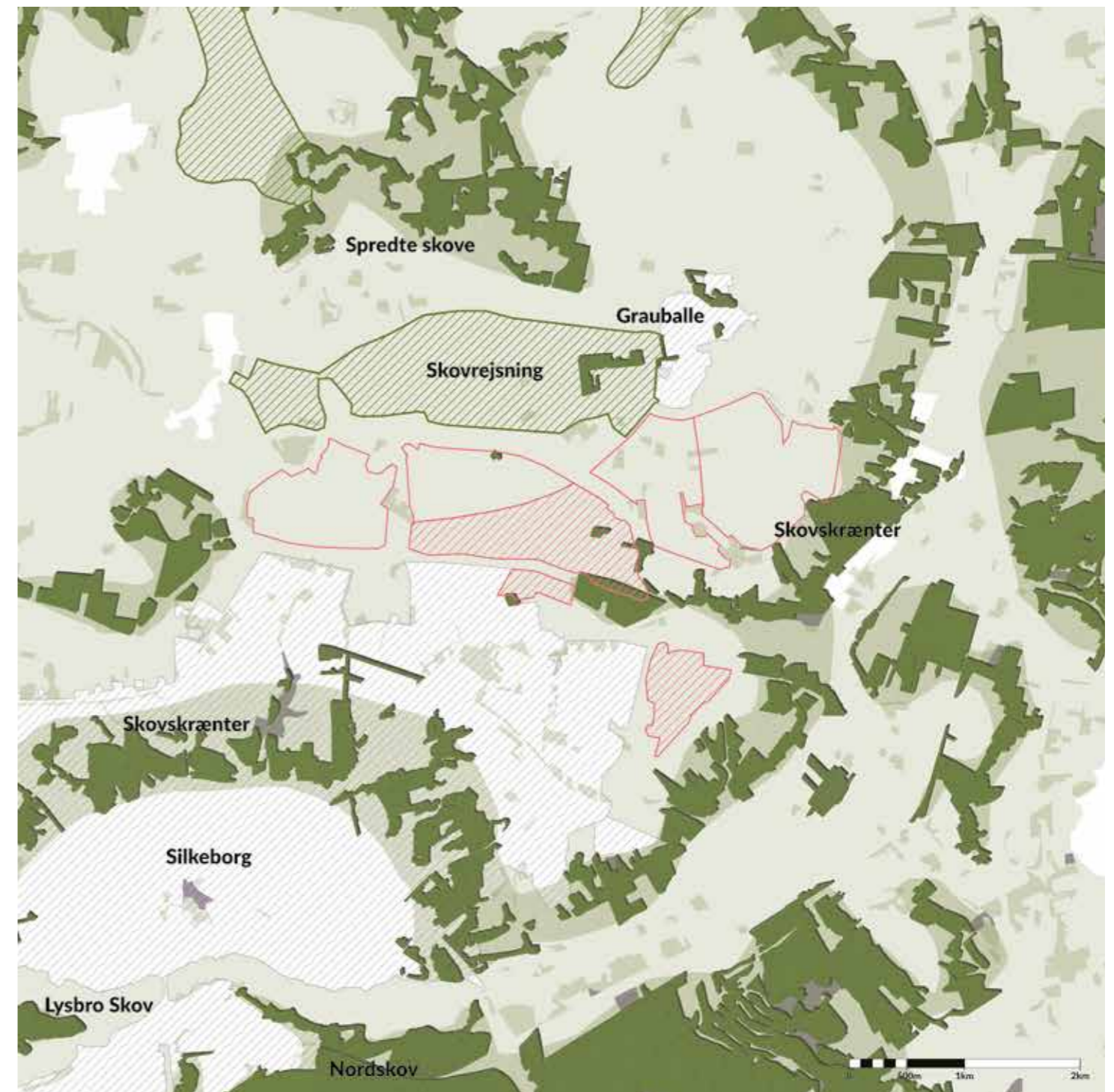
Våde enge, overdrev og ekstensive landbrugsarealer

Skrænter med blandingskov og åbne arealer

Lysåben løvskov

Skove og naturarealer

Det kulturhistoriske Silkeborg

Silkeborg opstår omkring papirfabrik og handelsplads. Gudenåen, terrænet og skovene er byens historiske ud-spring. Da Papirfabrikken blev anlagt, var det netop, for-di man skulle bruge træ til papirfremstilling, vand som transportvej og terrænforskel-le til at udnytte vandet som kraftkilde. Det grønne og det blå har altså historisk været motor for byens udvikling. Historisk har man dog også haft blik for naturens kvalitet. Dette ses tydeligst i kurbadene opståen sidst i 1800-tallet. Det blå-grønne har historisk dannet baggrund for fabriksbyens opstå-en og er nu byens drivkraft for tilflytning og bosætning tæt på naturen og det rekreative landskab. Fritidsland-skabet er i dag alle mands eje og et demokratisk rum, der kan danne rammen om fællesskaber og velfærd på tværs. Landskabet var transportvej og råvare til Silke-borgs papirfabrikker på den ene side og rum for rekrea-tion på den anden. Eriksborg skal i fremtiden være ramme om fortsat udvikling af denne levende kulturarv.

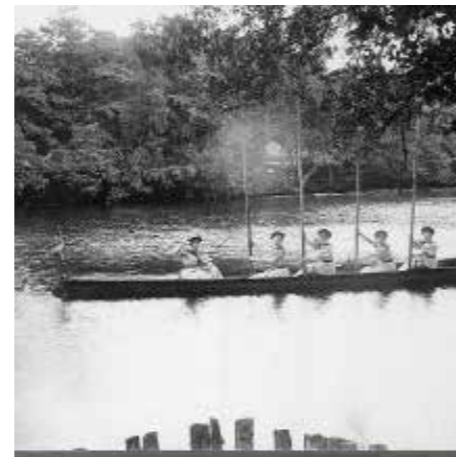
Vandkuranstalten i 1800-tallet

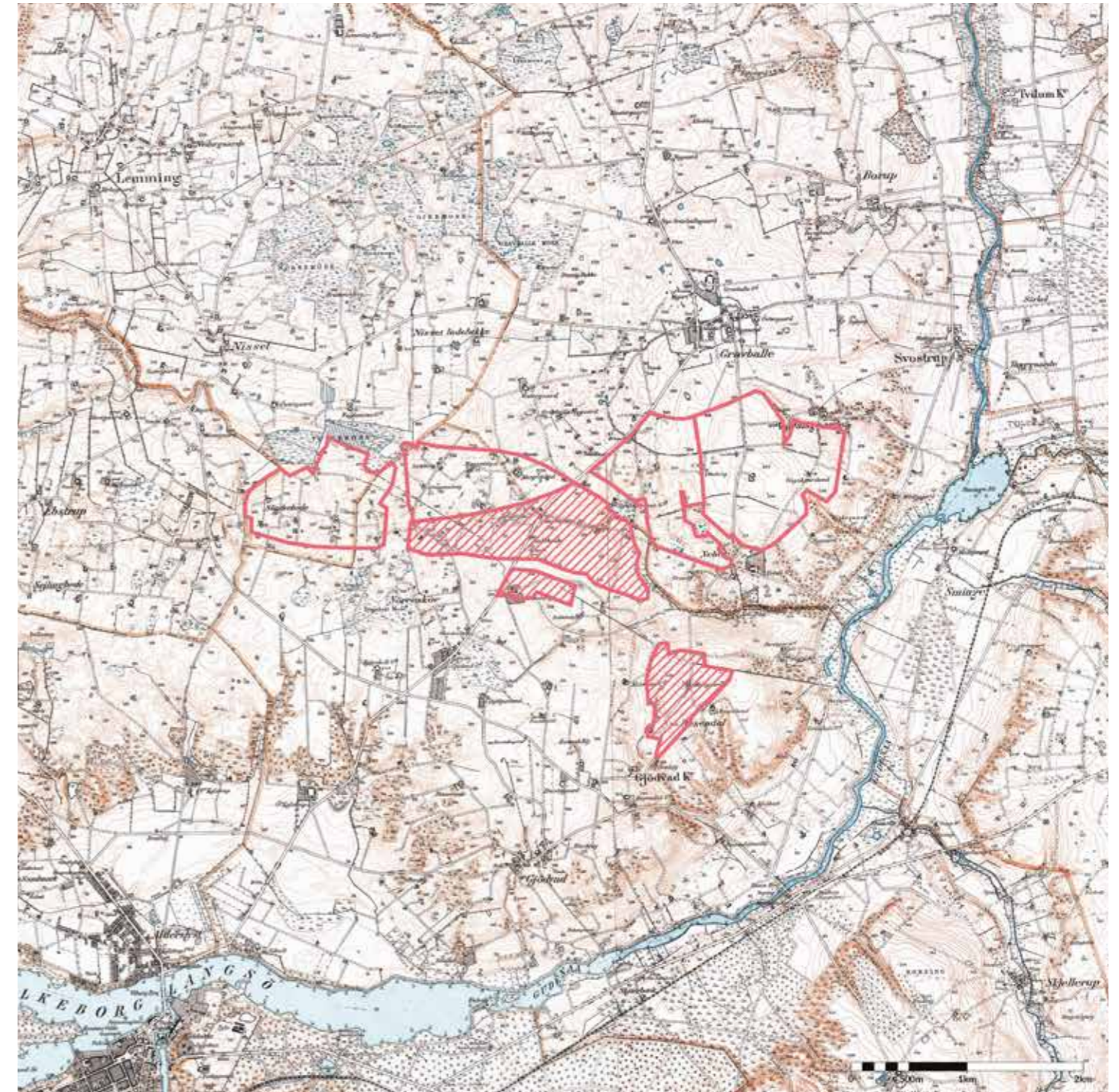
Historiske vandveje i Silkeborg

Silkeborg Papirfabrik, 1844

Silkeborg Vandkulturliv

Silkeborg ca. 1900

Det rekreative Eriksborg

Skovene og vandet i og omkring Silkeborg byder på et væld af oplevelser og muligheder for at indtage naturen. Hvad enten det er sejlads på Gudenåen, lystfiskeri ved søerne, overnatning i shelters, fuglekiggeri eller det er vandring og mountainbikture i skovene.

Silkeborg skal også i fremtiden være et sted, hvor byens liv på den ene side og rekreation og herlighedsværdi i

naturen på den anden, ikke er til stede på bekostning af hinanden, men dyrkes og modnes parallelt. Byen skal udvikles sammen med både eksisterende og ny natur og ikke på bekostning af den. Naturens beskyttelse og benyttelse skal gå hånd i hånd i den fremtidige udvikling. Eriksborg er netop en udbygning af landskabet og en udvikling af Danmarks Outdoor Hovedstad.

Mountainbike i skovene

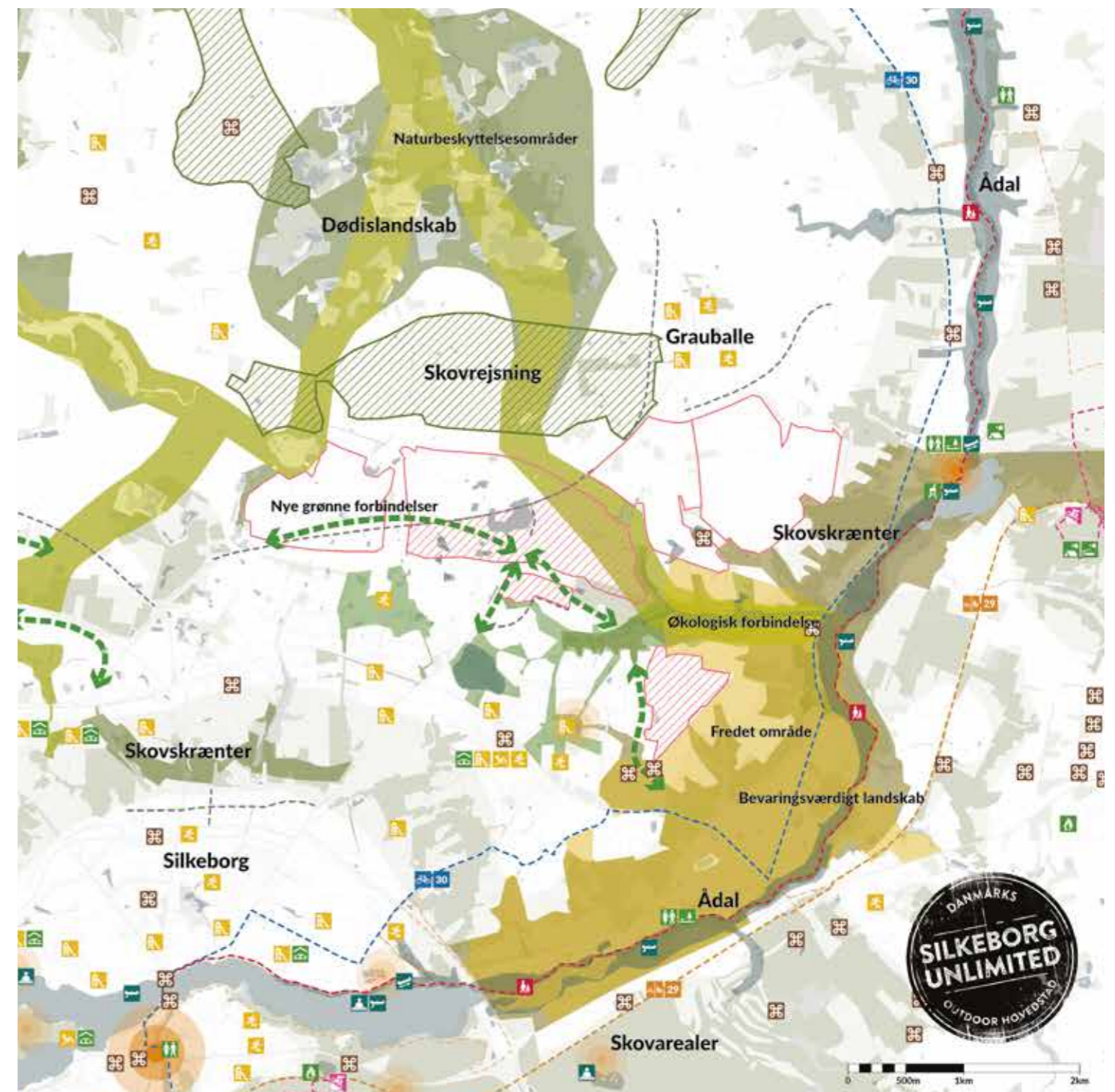
Sejlture i Søhøjlandet

Vandring i skovene

Kano og kajak på Gudenåen

Rekreativ natur i Silkeborg

Vækst og udvikling i Eriksborg

Silkeborg i Den Østjyske Millionby

Østjylland rykker til stadighed tættere sammen. Silkeborgmotorvejen og den kommende Hærvejsmotorvej betyder større mobilitet. Kombineret med et stadigt større behov for at positionere sig i et internationalt marked for virksomhedsplacering betyder det, at Østjylland skal ses som en samlet funktionel byregion med fælles interesser og fælles overordnet identitet og brand. Aarhus er regionens hovedby, Horsens er kultur- og event-by, og Silkeborg er Outdoor Hovedstaden.

Silkeborg er et stærkt bud på, hvor man kan bosætte sig tæt på skov og vand i Den Østjyske Millionby. En position, der dog er klart betinget af, at man fortsat udvikler identiteten som blå og grøn by.

Østjylland rykker tættere sammen, og bosætning bliver mere og mere uafhængig af arbejdssted og kulturelle tilbud. Det giver byerne nye lokale identiteter i et samlet netværk.

Uddannelsesbyen Aarhus

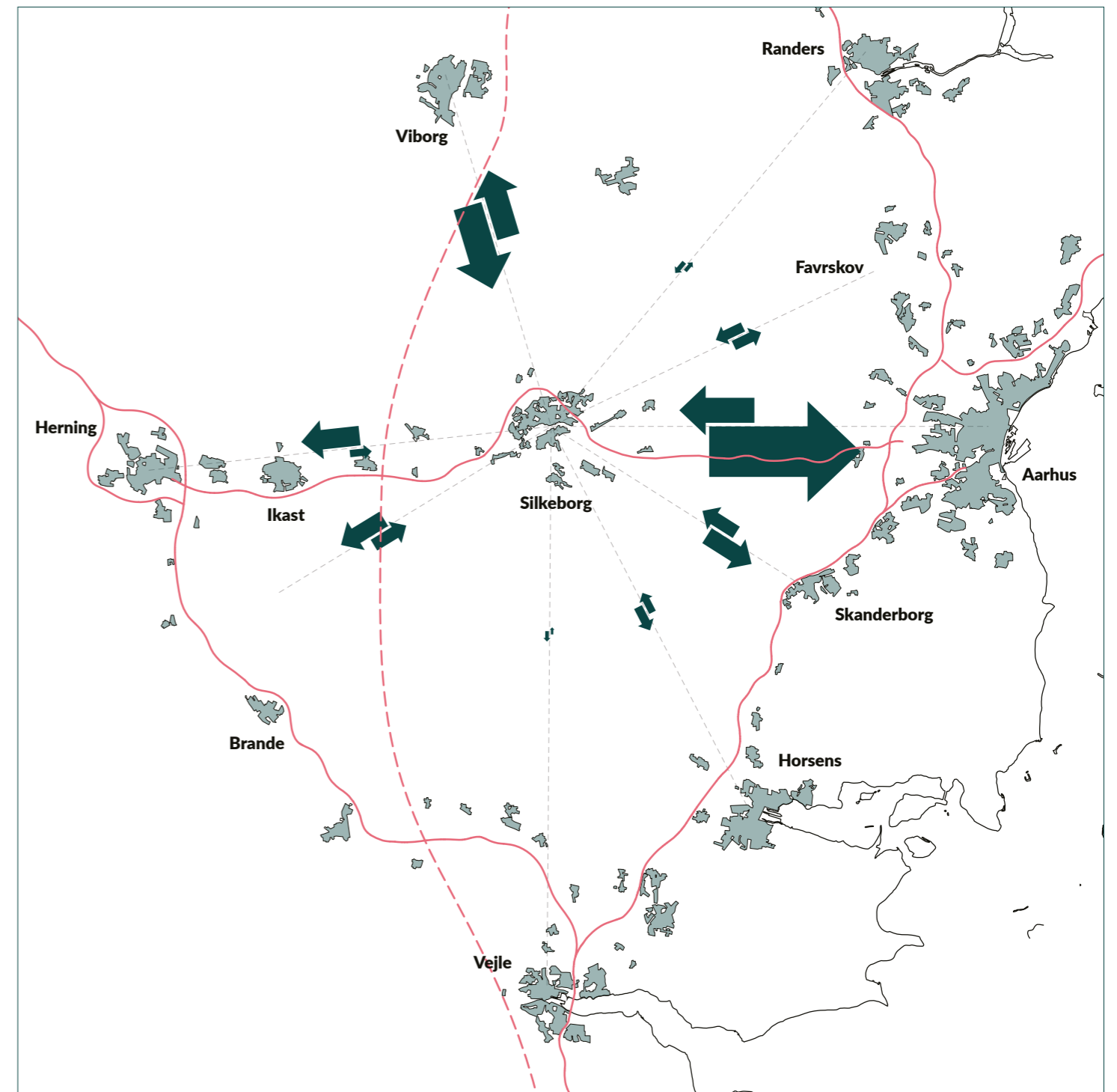
Koncertbyen Horsens

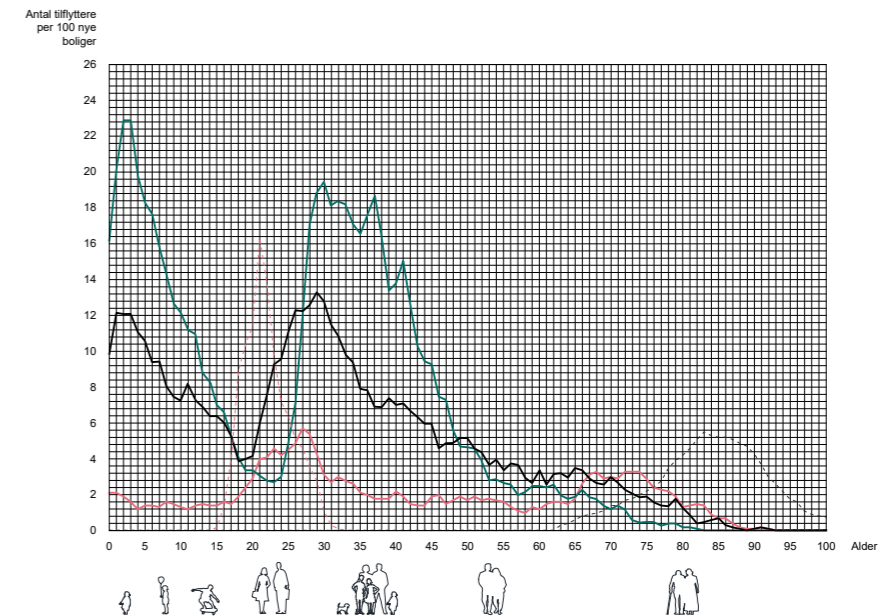
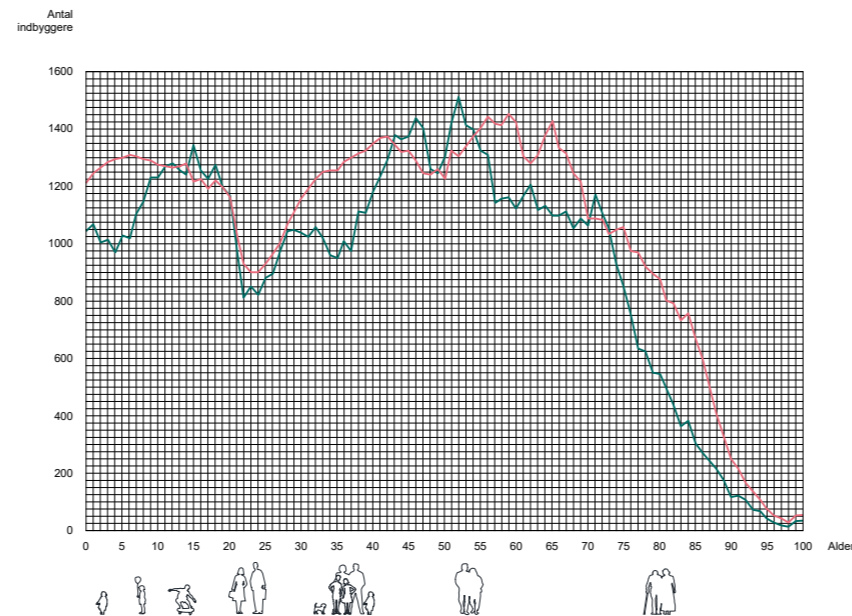
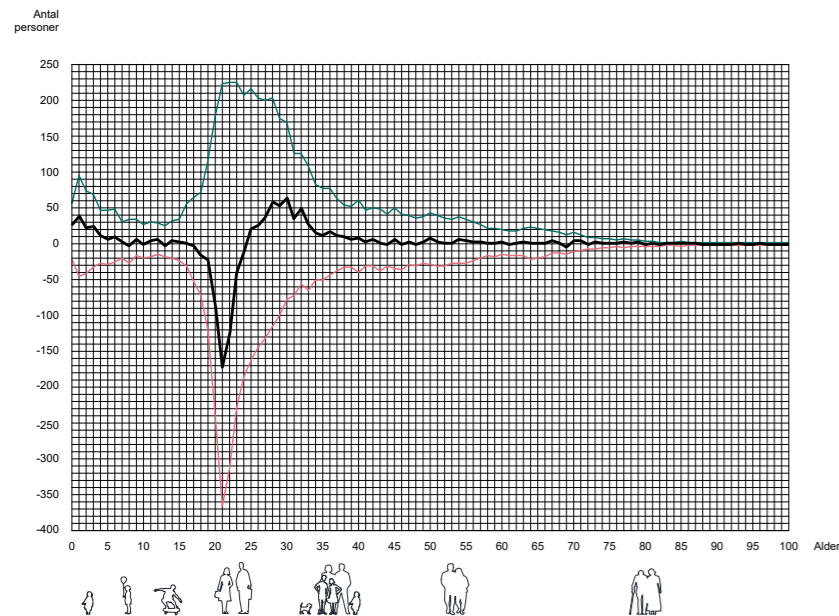
Større udbud af arbejdspladser – Siemens, Brande

Overordnet infrastruktur

Pendling ind og ud af Silkeborg. Pilenes størrelse afspejler nuværende ind- og udpendling til og fra Silkeborg Kommune

Hvem flytter til Eriksborg?

Silkeborg har netto fraflytning af unge mellem 18 – 25. Samtidig er der en tilflytning af de 25-40 årige samt blandt børn og i særlig grad små børn.

De unge flytter fra byen i forbindelse med uddannelse samtidig med, at mange vælger at flytte til byen, når man etablerer familie.

Flyttefrekvensen er størst blandt voksne under 40, hvilket betyder, at folk i højere grad bliver boende i samme bolig efter, at man har etableret sig med familie.

Unge søger mod uddannelsesbyerne, men flytter tilbage og stifter familie og bliver boende.

Hvilke grupper bliver der flere af?

Vi bliver derfor flere i Silkeborg. Helt specifikt flere voksne – ofte med børn. Det er den befolkningsgruppe, der langt overvejende vil kigge mod Eriksborg. Men det handler ikke udelukkende om, hvem der vil gerne have Silkeborg. Det handler også om, hvem Silkeborg gerne have, og der er stor politisk bevågenhed på mangfoldighed i sammensætningen af beboere i fremtidens Eriksborg.

Vi bliver for eksempel også flere ældre, og som det fremgår af grafen, er det en befolkningsgruppe, der ofte ikke flytter, og i så fald ikke langt.

Vi skal derfor sikre, at Eriksborg kan tilbyde boliger til alle, også på lang sigt. Vi skal sikre social bæredygtighed og mangfoldighed på den lange bane. Vi skal gå fra 'best practice' til 'even better practice' og sikre, at boligudbuddet har en mangfoldig sammensætning til en mangfoldighed af borgere.

– Og hvad vil de bo i?

Der er et sammenfald mellem de tilflyttende aldersgrupper og boligpræferencerne. Mens efterspørgslen på etageboliger kun har mindre udsving ift. de forskellige aldersgrupper, er der stor efterspørgsel på enfamiliehuset og rækkehuset blandt de tilflyttende børnefamilier. Samtidig ses en tiltagende vægtning af boligtyper, der fordrer varierede fællesskabsformer, bofællesskaber, olde-koller, fælles ejerskabsformer, bebyggelser med mange fælles funktioner osv.

For at imødekomme tilflyttende befolkningsgruppers ønsker til bolig, skal der altså fokuseres på de kvaliteter, enfamiliehuset og rækkehuset har. Men samtidig skal disse gænske typologier podes med fællesskab og de landskabelige potentialer, vi finder i Eriksborg. Der er variationer og alternativer til enfamiliehuset og rækkehuset.

“Vi ser en reaktion på selve storbylivet, som flere aktivt vælger fra”

Hans Thor Andersen
forskningschef ved Aalborg Universitet

Modurbanisering

Rammer for fællesskaber

Et innovatorium af boligtyper

Tendenser i boligefterspørgslen

Eriksborg skal være et innovatorium af boligtyper og rammer for fællesskaber. Nye trends for bosætning og moderne forestillinger om "Det Gode Liv" gør, at de gængse boligtypologier er udfordrede. Det klassiske parcelhus opfylder ønsket om egen bolig og egen indgang i stueplan, men er mindre egnet til at understøtte fællesskaber.

Hvilke kvaliteter lægges der vægt på for børnefamilie-segmentet:

- Herre i eget hus
- Nærhed til rekreative arealer, udsigt til naturen
- Skole og daginstitution tæt ved
- Fællesskab man selv kan vælge til
- Nærhed til dagligvareindkøb og fritidstilbud?

“Danskernes boligpræference er at være herre i eget hus, at have et sted, man kan trække sig tilbage til. Efterhånden har vi alle fået dette, så nu er der nogle andre ting, vi efterlyser. Og det er fællesskab. At indgå i nogle sammenhænge i sin hverdag, og at vi kan vælge fællesskabet til, når vi selv vil. Dette sætter et stort pres på boligområdernes faciliteter, og hvad lokalområdet kan tilbyde af fritidsliv og hverdagsliv. Det er helt klart et konkurrenceparameter.”

**Mette Mechlenborg, Boligforsker,
Aalborg Universitet**

Fremtidens boliger skal være alt det, nye tilflyttere vil have, men også alt det de ikke vidste, de ville have. Også ændrede behov over tid skal tages i betragtning, når boligtypologierne skal udvikles. Når børn flytter hjemmefra, når forældre bliver skilt, eller når ægtefællen falder bort. Eriksborg skal sikre de bedste mulige rammer for mangfoldighed og fællesskab på tværs – og over tid. Derfor skal der så at sige være flere varer på hylden.

Det klassiske parcelhus opfylder ønsket om egen bolig og egen indgang i stueplan, men er mindre egnet til at understøtte fællesskaber.

Modurbaniseringen er en anden synlig tendens i tiden.

Dette gør sig både gældende for børnefamilier såvel som det 'grå guld' – forstået som ressourcestærke og kreative ældre, der fravælger storbyernes ungdomsliv. Modurbaniseringen er også et udtryk for et ønske om at komme

væk fra trafik, støj og forurening, komme tættere på naturen og samtidig kunne indgå i nære fællesskaber.

Disse tendenser fordrer en nytænkning af de gængse boligtypologier. Eriksborg skal der derfor være et innovatorium for boligformer, der kan danne ramme om fællesskaber og gribe de nære, landskabelige og rekreative kvaliteter, der udvikles i området.

Fællesskaber i Eriksborg

Fællesskaber

Med udbygningen af den nordlige del af Silkeborg skal den nye bydel først og fremmest bygge videre på den grønne og blå identitet, Silkeborg har. Dette er det vigtigste at have sig for øje, da skovene og vandet er forudsætningen for alle øvrige mål for projektet.

Ved at styrke det rekreative landskab understøttes og indfries også Silkeborgs vision om at være Danmarks Outdoor Hovedstad. Ved at sætte landskabet i centrum vil man også kunne levendegøre byens kulturhistorie og ophav i fremtidens Silkeborg endnu mere.

Projektet skal danne rammen om en bæredygtig byvækst i samspil med det rekreative landskab. Rekreativt landskab skal dannes på baggrund af byens vækst og ikke på bekostning af den.

Endeligt vil projektet skabe langsigtet 'liveability' og bosætningsmulighed. Først og fremmest med fokus på børn og deres familier og som følge heraf også for de unge og ældre, efter børnene er flyttet hjemmefra. Alle disse intentioner starter med samme fællesnævner. Nemlig det, i Silkeborg, allesteds nærværende grønne og blå landskab.

1. Skole og institutioner i centrum

At skabe gode bosætningsmuligheder for børnefamilier handler i høj grad om placering og kvalitet i områdets skoler og institutioner. Skolen og institutionerne er centrale funktioner i bosætningsmønstret. Identitet og lokal sammenhængskraft er i høj grad baseret på skoledistrikter, og i den moderne netværksby dannes fællesskabet omkring de ting, der er fælles; nemlig hvor ens børn går i skole og institution. Et nyt bydelscenter i Eriksborg skal have skole og institutioner side om side med rekreative faciliteter så som sports hallen og boldbanerne. Fællesskab, identitet og lokal sammenhængskraft.

2. Fritidslivet danner fællesskaber

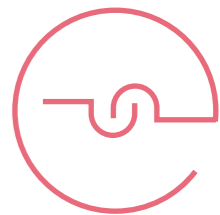
Ligesom skolen danner ramme om fællesskaber for børn, kan fritidsaktiviteter danne ramme om interessefællesskaber på tværs af sociale og økonomiske skel. Foreningsdanmark er i høj grad skyld i den sammenhængskraft, der opleves mellem mennesker. Ved rigtig placering og tæt kobling til de øvrige fællesskabsdannende elementer i hverdagslivet kan disse komme til at spille en endnu større rolle. Hvis børneliv, skoleliv, fritidsliv, ældrelev knyttes tæt sammen fysisk, er det vores antagelse, at fællesskaber – formelle som uformelle - får de bedst mulige kår i den fremtidige byudvikling i Eriksborg. Fritidslivet er ramme om interessefællesskaber.

3. Virtuelle Fællesskaber

Virtuelle fællesskaber koblet til fysiske fællesskaber er en lige så vigtig del af vores samvær med andre som de fysiske rammer. Og ofte er disse to tæt sammenkædede. Derfor er det lige så vigtigt at nøde de virtuelle fællesskaber, som det er at opsætte gode fysiske rammer. Virtuelle platforme kan være identitetsskabende og være et 'sted', før stedet har identitet og fysik. På den måde kan der skabes en ramme for etablering af fællesskaber forud for og samtidig med, at vi bygger og anlægger.

Virtuelle fællesskaber understøtter fysiske fællesskaber og frigør disse fra fysiske bindinger, hastighed og skala.

4. Landskaber som fællesskaber

Landskaber er også fællesskabsdannende. Vi skal også huske, at landskaber i sig selv også fungerer som ramme om fællesskaber. Både de formelle som uformelle, de privatejede, de fælles og de offentlige.

Det man med en bred fællesbetegnelse kan kalde "fælle(d)skaber" – her bruger vi begrebet i en social-landskabelig kontekst, mere end Thor Nørretranders' brug af begrebet i en klimamæssig sammenhæng.

Fælles ansvar, fælles dyrkning, fælles aktiviteter, fælles naboskaber, fælles liv.

5. Outdoorfaciliteternes rolle

Outdoor faciliteter spiller også en rolle. En måde at aktivere disse landskaber og højne deres betydning ift. fællesskabsdannelse endnu mere er at etablere egentlige outdoor faciliteter. Disse kan bruges til at formidle landskabet, højne brugen af det og i sidste ende også have gavnlige sideeffekter i forhold til sundhed og velfærd.

Outdoor faciliteter er rammen om formelle såvel som uformelle fællesskaber.

6. Udviklingssekskabernes bidrag

Der findes i dag flere udviklingskoncepter, der er baseret på de bedste komponenter fra de traditionelle bofællesskaber i kombination med nutidens behov for at have sit eget private rum og med frihed til at leve, som man ønsker med individuelle præferencer. Ligeledes findes der koncepter, der gentænker landsbyen og nytænker, hvordan vi skaber boligfællesskaber. Dette ved at bygge medlemsejede og medlemstyrede kooperative platforme, der organiserer, finansierer og understøtter nye fællesskaber.

I Eriksborg hilser vi sådanne tiltag velkomne.

7. Dagligvarebutikkernes rolle

Moderne dagligvarebutikker er ofte bygget ud fra forretningsmæssige hensyn alene og levner ikke meget at give tilbage til de rammer, de placerer sig ind i. Men der findes også de gode eksempler, hvor detailhandelen sikrer, at butikkens specialafdelinger alle ligger med flere direkte indgange udefra og derved levendegør hele butiksfacaden.

Andre tiltag kunne være parkering på taget, dobbeltudnyttelse af parkering på terræn, omdisponering af vareindlevering mv. Detailhandelen skal innovere på deres rolle i udbygningen af Eriksborg, gentænke deres fysiske disponering og bidrage til byliv og fællesskab.

